

VECHIUL TESTAMENT - IZVOR DE ÎNVĂȚĂTURĂ TEOLOGICĂ ȘI PASTORALĂ (II)

Preot conf. dr. Teodor Baba

Abstract: The Old Testament of the Holy Bible is an eternal source of theology and priesthood. That is why the preacher needs to know how to harness in his preacher the Old Testament of the Holy Bible as it is the only way he will be able to interpret the New Testament.

As such, the Old Testament is entirely a true source of theological and pedagogical ideas that fulfills and enlightens any teacher or Christian undoubtedly towards the new beginning under the guidance of Christ.

Keywords: Bible, Old Testament, teachings, ethics, justice, peace, equality.

3. Concepte Vetero-Testamentare fundamentale pentru învățământul teologic și pastoral

Profeții au avut un rol deosebit în viața poporului evreu. Din denumirea ce li s-a dat, aceștia au fost persoane cărora Dumnezeu le-a acoperit în chip tainic cursul evenimentelor de mai târziu. Ei au fost solii Lui și au grăit în numele Său (Ieșire 7, 1 și 4, 16). Chemarea lor la misiune a fost făcută direct de Dumnezeu, din rațiuni pe care numai El le cunoștea, independente de viața și voința lor (Isaia 4; Ieremia 1; Iezechiel 1, 3). Acestei chemări însă, ei i-au răspuns prompt și i-au slujit cu mult devotament.

Sugestive în acest sens sunt cuvintele profetului Amos, care zice: „Dacă leul mugește, cine nu se va înspăimânta și dacă Domnul grăiește cine nu va profeti?” (Amos 3, 8). Prin intermediul lor, Dumnezeu și-a exprimat atât mulțumirea, când poporul Său îi îndeplinea voia, cât și nemulțumirea, când apuca pe căi greșite. Astfel, prin intermediul lor a fost condamnată idolatria (Isaia 10, 1-4), încrederea neîntemeiată în jertfe atunci când nu erau însoțite de o stare spirituală corespunzătoare (Isaia 1, 10-13), trufia (Isaia 5, 5), și nedreptățile sociale (Isaia 10, 1-4). Prin intermediul lor au fost anunțate pedepse

(Isaia 7, 13-25) și tot prin intermediul lor au fost asigurați cei ce aveau să se pocăiască, că vor avea parte de iertare (Isaia 9,1-2)¹.

Se poate spune deci, că, îndeplinind această complexă misiune, profeții au contribuit, într-o mare măsură, pe de o parte la promovarea monoteismului și a cultului celui adevărat, pe de altă parte au contribuit la modelarea sufletelor prin aspru rechizitoriu făcut la adresa abaterilor de tot felul. Psalmii biblici relatează trăiri sufletești de o mare frumusețe și o înălțătoare intensitate. Bucuria, durerea, admirația, speranța și dragostea sunt exprimate atât de plastic, încât mișcă adânc pe cititor. În cele ce urează vom analiza câteva dintre ideile care se găsesc cu prisosință în scrierile profeților mari din multitudinea bogăției de idei teologice care sunt cuprinse în colecția cărților Vechiului Testament.

3.1. *Morala socială: purificarea lăuntrică*

Adevărata închinare, adevăratul cult adresat lui Dumnezeu este cel însoțit de o adevărată stare sufletească adecvată. Fără acest suport moral, cultul nu este decât un șir de

gesturi goale de sens și lipsite de urmări². Acest cult este aspru combătut de profeți. Este combătută rugăciunea fățarnică, de ochii lumii, jertfele neînsoțite de starea sufletească corespunzătoare, adorarea în ascuns a idolilor: „Când ridicați mâinile voastre către Mine – zice profetul Isaia – Eu îmi întorc ochii aiurea și când înmulțiți rugăciunile voastre nu le ascult. Nu mai faceți rău înaintea ochilor Mei. Încetați odată” (Isaia 1, 15-16).

Nu este combătută religia în sine, ci formalismul care o însoțea. Același lucru este valabil și cu privire la post³: „Nu știți voi postul care îmi place? – zice Domnul – Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului... împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine” (Isaia 58, 6-7). Postul, deci nu constă doar în simpla abținere de la alimente, ci înseamnă ceva mai mult: transformare lăuntrică, ce se concretizează în fapte de bine, față de semenul aflat în nevoi.

Profeții condamnă, de asemenea, formalismul care însoțea cultul adus lui Iahve. Pentru că zice profetul Isaia, nu poate fi înșelat cu sângele animalelor Acela care cunoaște tainele inimilor și cugetelor: „Ce-Mi trebuie Mie mulțimea jertfelor voastre? Zice Domnul. Nu mai aduceți daruri zadarnice. Tămâierile... zilele de odihnă... nu le mai pot suferi. Însăși prăznuirea voastră este nelegiuire... Când înmulțiți rugăciunile voastre nu le ascult. Mâinile voastre

¹ Pr. prof. Vl. Prelipceanu, pr. prof. N. Neaga, pr. prof. Gh. Barna, *Studiul Vechiului Testament, manual pentru uzul studenților Institutelor Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1955, p. 126.

² Pr. prof. Vl. Prelipceanu, *Idei despre pietate în Vechiul Testament*, în „Studii Teologice”, anul IV (1952), nr. 1-2, p. 7.

³ Pr. dr. Ștefan Slevoacă, *art. cit.*, p. 7.

sunt pline de sânge. Spălați-vă, curățiți-vă! Nu mai faceți rău înaintea ochilor Mei. Încetați odată!” (Isaia 1, 11-16).

Raportul dintre Iahve și poporul său ales este prezentat ca un raport familial, un raport de dragoste între tată și fii, dintre mire și logodnica sa⁴. Alunecarea în idolatrie echivalează cu ruperea acestor legături și este calificată drept desfrâu: „Ți-am făcut un jurământ am făcut un legământ cu tine, zice Domnul Dumnezeu, și tu ai fost a Mea. Dar tu te-ai încrezut în frumusețea ta și, folosindu-te de renumele tău ai început să desfrânezi... Pentru aceasta te voi judeca cum se judecă femeile adultere și cele ce varsă sânge și te voi preda urgiei și pierzaniei” (Iezechiel 16, 8, 15, 38). „Te sădisem ca o viță de soi, ca pe cea mai curată sămânță. Cum dar Mi te-ai prefăcut în ramură sălbatecă de viță străină?... cum poți să zici: Nu m-am întinat și n-am umblat cu Baal?” (Ieremia 2, 21-23).

Aceste bune legături pot fi refăcute în măsura în care poporul arată pocăință și purificare lăuntrică: „Voi înnoi așezământul Meu cu tine și vei cunoaște că Eu sunt Domnul” (Iezechiel 16, 62). În caz contrar, Domnul însuși va judeca și va descoperi cele ascunse ale oamenilor. „Pentru că fiicele Sionului sunt atât de mândre și umblă cu capul pe sus și cu priviri obraznice, cu pași domoli, cu zângănit de inele la picioarele lor... Domnul va descoperi nerușinarea lor” (Isaia 3, 16, 17).

3.2. Ideea de dreptate

Deși popoului Israel, Iahve îi făcuse cunoscută voia Sa, deși abuzurile erau interzise și îngădite de Lege, istoria ne dă mărturie că, la fel ca și la celelalte popoare antice și în societatea evreilor bunurile nu erau repartizate în mod egal, că lumea era împărțită în bogați și săraci și că se săvârșeau abuzuri și nedreptăți⁵. Cei bogați acumulau bunuri pe seama și în detrimentul celor mulți și obijduiți.

„Aceștia – zice proorocul Isaia – adaugă casă și lipesc ogor lângă ogor” (Isaia 5, 8). „Pândesc întocmai ca păstorul care întinde lațuri... Precum se umple o colivie de păsări așa se umplu casele lor prin vicleșug, așa ajung ei bogați și puternici. Se îngrașă, lucesc de grăsime, întrec orice măsură în rău, nu apără cauza orfanului... nu fac dreptate celor lipsiți... Lucruri grozave, lucruri urâcioase se fac în țară” (Ieremia 5, 26-30). Împotriva acestor nedreptăți se ridică, în numele lui Iahve, profeții. „Vai de cei ce rostesc hotărâri nelegiuite și de cei ce scriu porunci nedrepte” va avertiza profetul Isaia, „De cei ce nu fac dreptate săracilor, de cei ce răpesc dreptul celor lipsiți ai popoului Meu, de cei ce fac din văduve prada lor și jefuiesc pe orfani. Ce veți face voi în ziua

⁴ Pr. prof. Vl. Prelipceanu, *art. cit.*, p. 9.

⁵ Idem, *Probleme sociale în Vechiul Testament*, în „Studii Teologice”, anul I (1949), nr. 1-2, p. 60.

pedepsirii și a pieirii, care va veni din depărtare asupra voastră? La cine veți fugi după ajutor și unde vă veți lăsa bogăția?” (Luca 1, 3).

Cu mare durere ei anunță calamitate, războaie, ba chiar distrugerea Ierusalimului și ducerea locuitorilor în captivitate⁶: „Iată mânia și urgia mea” spune Iahve prin profetul Ieremia, „se vor vărsa peste locul acela, peste oameni și peste dobitoace... și va arde și nu se va stinge” (Ieremia 7, 20). „Te voi da, zice Iahve, în mâinile celor ce vor să-ți ia viața, în mâinile acelorora înaintea cărora tremuri, în mâinile lui Nabucodonosor, împăratul Babilonului, în mâinile haldeilor. Te voi arunca, pe tine, și pe mama ta, care te-a născut, într-o altă țară, unde nu v-ați născut și acolo veți muri” (Ieremia 22, 25-26).

Locuitorii Sionului vor cădea în sabie și vitejii lui în războaie, porțile capitalei lui vor plânge și vor suspina, iar ea va sta fără rost pe pământul pustiit (Isaia 2, 25-26). De acest rechizitoriu aspru nu sunt scutiți nici conducătorii spirituali ai poporului, care uitaseră de înaltele lor responsabilități: „Vai de păstorii care nimicesc și risipesc turma pășunii Mele – zice Domnul – ...Pentru că Mi-ați risipit oile, le-ați izgonit și nu v-ați îngrijit de ele, iată că vă voi pedepsi din pricina răutății faptelor voastre” (Ieremia 24, 1-2). Pedepsele anunțate au un caracter pedagogic de a întoarce pe păcătoși la calea cea dreaptă și nu pentru a-i nimici⁷, pentru că Dumnezeu „nu dorește moartea păcătosului, ci să se întoarcă de la calea lui și să trăiască” (Iezechiel 33, 11).

Profetul dă asigurarea că „dacă cel rău... se întoarce de la păcatul lui și face ceea ce este bine și plăcut, dacă dă înapoi zălogul, întoarce ceea ce a răpit, urmează învățăturile care dau viață și nu săvârșește nici o nelegiuire, va trăi negreșit și nu va muri. Toate păcatele pe care le-a făcut se vor uita” (Iezechiel 33, 14-16). Încredințați că buna credință și dreptatea în cele din urmă vor birui, profeții prezic întoarcerea exilaților din robie, și instaurarea unor vremuri de prosperitate materială și spirituală. „Duhul Domnului, – zice Isaia – m-a uns ca să binevestesc săracilor, m-a trimis să vindec pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc celor robiți slobozire și celor prinși în războaie libertate; să mângâi pe cei întristați, celor ce jelesc Sionului să le pun pe cap o cunună în loc de cenușă, untdelemn de bucurie în loc de veșminte de doliu, slavă în loc de deznădejde” (Isaia 61, 1-3). Profeții însă nu se opresc cu profețiile la vremurile lor, ci privesc cu ochii minții realizarea acestor idealuri, îndeosebi în vremurile mesianice. În acele vremuri părintele dreptății, Mesia, face cu desăvârșire dreptate celor apăsăți, pe împilator îl va bate cu toiagul gurii sale și cu suflarea sa va zdrobi pe cel fără de lege (Isaia 9, 5-6).

⁶ Drd. Burcuș M. Teodor, *art. cit.*, p. 579.

⁷ Drd. Macedon Petrescu, *Ideii moral-sociale în scrierile Profeților Mari ai Vechiului Testament*, în „Studii Teologice”, anul XXXVI (1984), nr. 1-2, p. 106.

3.3. Pacea mesianică

Pacea a fost întotdeauna unul dintre cele mai înalte idealuri pe care omenirea le-a dorit înfăptuite. Pentru că pacea înseamnă prosperitate sub aspect spiritual și material. Starea de pace desăvârșită a fost realizată doar în paradis; acolo protopărinții neamului omenesc se aflau în pace cu Stăpânul lor, cu natura înconjurătoare și cu ei înșiși.

Această stare de pace și armonie însă, a fost tulburată de păcat. Acestui ideal nobil, idealul păcii și înfrățirii sub multiplele aspecte, au slujit și profeții. Ei au îndemnat contemporanii lor să trăiască în pace, arătându-le totodată urmările dezastruoase ale neînțelegerilor și dezbinării.

Bazele păcii desăvârșite le văd puse peste veacuri abia în epoca mesianică⁸. Ideea păcii este adusă de profeți tocmai când poporul Israel era în stare de tensiune, din pricina împăratului Asiriei care cu oștirea lui, ca și apele cele mari și furioase ale Eufratului, trece prin zăgazuri, se revarsă în Iudeea și aduce prăpădul (Isaia 7, 7-8)⁹. Acum Isaia Îl anticipează în viziune pe Emanuel, Domnul Păcii, care va pune capăt războiului cu desăvârșire: „încălțăminteaa cea zgomotoasă de om războinic și haina cea stropită de sânge, vor fi aruncate în foc și mistuite de flăcări! Căci prunc s-a născut nouă... Și mare va fi stăpânirea Lui și pacea Lui nu va avea hotar” (Isaia 9, 5, 6).

Profetul Iezechiel vorbește despre acest „Domn al păcii” că va încheia un legământ cu poporul său: „Voi încheia legământul păcii și voi depărta din țară fiarele sălbatice, încât să trăiască, oile Mele în siguranță în pustie și să doarmă în pădure” (Iezechiel 34, 25). Mesajul păcii adus de profeți se extinde asupra tuturor semințiilor pământului, exprimând astfel cerințele Domnului: „Iată, Eu vin ca să strâng la un loc toate popoarele și toate limbile. Ele vor veni și vor vedea slava mea... Și voi trimite soli către popoarele din Tarsis, Put, Sud, Meșă, Tubal, Iavan, către ținuturile cele mai îndepărtate care n-au auzit de Mine” (Isaia 66, 18-19) și nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu-și vor mai face războaie (Isaia 2, 4)¹⁰.

Acest dar al păcii, dreptății, dragostei și armoniei, va fi revărsat din plin, în mod gratuit, peste toți oamenii, prețul fiind doar dorința sinceră de a avea aceste daruri. În epoca mesianică, profeții văd o pace profundă care este descrisă în metafore idilice: „În vremea aceea lupul se va culca lângă ied, vițelul și puiul de leu vor paște împreună și un copil îi va mâna” (Isaia 11, 6)¹¹. Această pace este legată de o transformare lăuntrică, profundă, căci

⁸ Pr. prof. Vl. Prelipceanu, *Pacea mesianică la profeții Vechiului Testament*, în „Studii Teologice”, anul VI (1954), nr. 1-2, p. 7.

⁹ *Ibidem*, p. 8.

¹⁰ Ierom. drd. Modest Zamfir, *Pacea – Bunul cel mai de preț al tuturor oamenilor*, în „Ortodoxia”, anul XXXV (1984), nr. 4, p. 533.

¹¹ Diac. prof. Mircea Basarab, *Împărăția mesianică a păcii (Isaia 2, 2-4), Introducere și comentariu*, în „Glasul Bisericii”, an XXIX (1970), nr. 9-10, p. 912.

izgonind păcatul prin virtute, omul nu va mai răspunde la lovitură cu lovitură pentru că a trăi în împărăția lui Dumnezeu înseamnă pace și armonie în adevăratul înțeles al cuvântului.

În acea societate nouă care se va organiza după principiile păcii și dreptății „se vor preface săbiile în fiare de pluguri și lăncile în securi” (Isaia 2, 4). Ordinea cea nouă a păcii se va remarca după profeți printr-o mare rodnicie a pământului, printr-un mare belșug de bunuri așa cum era la început imaginea strălucită a paradisului. Când se va turna din duhul cel de sus, atunci pustiul va deveni o grădină cu pomi și grădina va fi socotită ca o pădure (Isaia 62, 15)¹². „În locul spinului se va înălța chiparosul, în locul mărcinilor va crește mirtul” (Isaia 55, 13), căci în Ierusalimul cel nou Domnul va face să domnească pacea și să stăpânească dreptatea (Isaia 61, 17)¹³. Atunci pacea se va îndrepta către cei mântuiți ca un râu (Isaia 66, 12) și fericirea ca valurile mării (Isaia 48, 18)¹⁴. Pacea aceasta anunțată de profeți este pe de o parte pacea între Dumnezeu și sufletul fiecărui credincios, iar pe de altă parte pacea mesianică, înseamnă statornicirea unor raporturi de bună conviețuire și înțelegere între oamenii care urmează lui Hristos, toți membrii familiei umane care luptă pentru triumful virtuții și adevărului¹⁵. Prin „pace” profeții înțeleg în sens mai larg pacea internațională, pacea între popoare, națiuni și rase.

3.4. Conceptul de egalitate socială

Este binecunoscut faptul că numai respectul reciproc, ideea că oamenii sunt egali între ei din punct de vedere ontologic, poate întrona armonia în lume, atât de necesară progresului sub diferitele lui aspecte. În Vechiul Testament, poporul Israel este numit „popor ales” și i se atribuie acest apelativ pentru că era ales dintre toate neamurile idolatre, pentru a păstra peste veacuri monoteismul și pentru a pregăti lumea în vederea venirii lui Mesia¹⁶.

„Tu ești un popor sfânt pentru Domnul Dumnezeu Tău”, se spune în Deuteronom; „Domnul Dumnezeu te-a ales ca să fii un popor al lui dintre toate neamurile de pe fața pământului. Nu pentru că întreceți la număr pe celelalte popoare s-a alipit Domnul de voi și v-a ales, căci sunteți cel mai mic dintre toate popoarele. Ci pentru că Domnul vă iubește, pentru că a vrut să țină jurământul pe care l-a făcut cu părinții voștri” (Deuteronom 7, 6-8). Alegerea și sfințenia Lui depindeau de împlinirea voii lui Dumnezeu. În caz contrar aceste prerogative se pierdeau și urmau în mod firesc pedepsele (Deuteronom 7, 10-12).

¹² *Ibidem*, p. 913.

¹³ Pr. prof. Vl. Prelipceanu, *art. cit.*, p. 13.

¹⁴ Diac. prof. Mircea Basarab, *art. cit.*, p. 914.

¹⁵ *Ibidem*, p. 915.

¹⁶ Drd. Burcuș M. Teodor, *art. cit.*, p. 583.

Profeții țin să precizeze că și celelalte popoare, în măsura în care fac voia lui Dumnezeu, se pot învrednici de grija și de binecuvântarea lui Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu este creatorul întregii făpturi și nu-i este indiferentă soarta creaturilor Sale: „Domnul cel Atotputernic a creat cerurile și le-a desfășurat, a întărit pământul și cele de pe el, a dat suflare poporului de pe el și duh celor ce umblă pe întinsul lui” (Isaia 42, 5). Toate suflețele sunt create de Domnul cel Atotputernic și toate sunt ale Lui (Isaia 58, 16).

Prin urmare, toți trebuie să aibă aceleași drepturi și îndatoriri înaintea lui Dumnezeu. Chiar dacă aceasta nu înseamnă că El neglijează celelalte popoare, deoarece El, nu este numai Dumnezeul iudeilor, ci Dumnezeul tuturor popoarelor, al tuturor oamenilor care fac voia Lui, indiferent de naționalitatea căreia aparțin. Profeții au fost bărbații care deși din neamul lui Israel, totuși, prin cântările și prorociile lor ei s-au adresat și celorlalte popoare, mai ales când vorbeau despre ordinea cea nouă a lui Mesia care vine pentru întreaga omenire. „Fi-va în vremurile cele mai din urmă că muntele casei Domnului va fi întemeiat pe vârful munților și va fi mai ridicat decât înălțimile și vor curge la el toate națiunile”.

Multe popoare vor veni și vor zice: „Veniți să ne suim în muntele Domnului, în casa Dumnezeului lui Iacob, ca El să ne învețe căile Sale și să mergem pe cărările Sale... El va judeca neamurile și la popoare fără de număr va da legile Sale... Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu-și vor mai face războaie” (Isaia 2, 2-4)¹⁷. Așadar, după scrierile profetilor în fața lui Dumnezeu toți oamenii sunt egali. Dacă această egalitate este aplicată și în viața socială, ea devine fundamentul frățietății și înțelegerii dintre oameni.

3.5. Dogmatismul preceptelor religioase vetero-testamentare

Vechiul Testament ne înfățișează începutul istoriei omenirii și istoria poporului evreu, ca popor ales, purtător al ideii de mântuire a neamului omenesc, care va veni prin Iisus Hristos, precum și felul de viață a poporului după legile și rânduielile lui Dumnezeu prin Moise. Aceste legi și rânduieli date de Dumnezeu poporului evreu, au rămas în mare parte universale și etern valabile, atât pentru evrei cât și pentru creștini¹⁸. Astfel, se desprind următoarele idei dogmatice: învățătura despre Dumnezeu, lumea spirituală, nemurirea sufletului și învierea morților.

În ceea ce privește învățătura despre Dumnezeu, Vechiul Testament, ca și Noul Testament, propovăduiește credința într-un singur Dumnezeu, spiritual, Dumnezeu adevărat care a creat cerul și pământul și toate cele ce sunt în cer și pe pământ. Dumnezeu este creator și proniator al lumii văzute și nevăzute, unul în ființă (Deuteronom 6, 4); sfânt (Levitic 11, 44); de natură spirituală

¹⁷ Diac. prof. Mircea Basarab, *art. cit.*, p. 914.

¹⁸ Pr. Nicolae Ciudin, *Studiul Vechiului Testament*, ed. cit., p. 267.

(Ieșire 33, 20); veșnic Îngerii răi, în Vechiul Testament, poartă diferite denumiri, ca Satan (Iov 2, 7); dușman sau potrivnic (Iov 16, 9); duh rău (Judecători 9, 23). Împărăția îngerilor răi se află într-o neîmpăcată dușmănie cu împărăția lui Dumnezeu (Facere 3, 15)¹⁹.

În ceea ce privește credința în nemurirea sufletului și învierea morților, putem spune că, în Vechiul Testament, se află învățătura că omul a fost creat de Dumnezeu ca ființă alcătuită din trup și suflet. Sufletul a venit direct de la Dumnezeu, iar trupul a fost creat din pământ: „Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Facere 2, 7).

Deci, sufletul omului este de origine divină. Și mai clar, originea sufletului se vede din locurile care descriu moartea omului ca despărțire a sufletului de trup: „Lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărână se vor întoarce; trimite-vei duhul Tău și se vor zidi...” (Psalmi 53, 30-31). Din modul în care a fost creat omul de Dumnezeu ca ființă vie, se vede că natura spirituală și nemurirea sufletului stau în strânsă legătură cu originea lui divină. Moartea este despărțirea sufletului, care se întoarce la Dumnezeu, de trup, care se descompune în părți²⁰.

În Vechiul Testament, credința în nemurirea sufletului este confirmată și de ridicarea lui Enoh la Dumnezeu, fără a gusta moartea (Facere 5, 24); precum și de ridicarea la cer a proorocului Ilie (IV Regi 2, 11). Nemurirea sufletului o presupune și făgăduința făcută lui Avraam: „Nu te teme, Avraame, că Eu sunt scutul tău și răsplata ta va fi foarte mare!” (Facere 15, 1); însă răsplata aceasta Avraam n-a primit-o în viața pământească. Dumnezeu spune în continuare lui Avraam: „Iar tu vei trece la părinții tăi în pace și vei fi îngropat la bătrâneți fericite” (Facere 55, 15).

Cuvântul „trece” înseamnă aici despărțirea sufletului de trup. De altfel, și legământul veșnic dintre Avraam și Dumnezeu și urmașii lui presupune nemurirea sufletului, căci Dumnezeu nu poate să fie Dumnezeul lui Avraam și al urmașilor acestuia, decât dacă Avraam și urmașii lui trăiesc cu sufletul și după moartea lor trupească: „Dumnezeu a zidit pe om spre nesticăciune și l-a făcut după chipul ființei Sale” (Înțelepciunea lui Solomon 2, 23)²¹.

Cărțile Vechiului Testament ne oferă și câteva exemple de înviere a morților cum este fiul văduvei din Sarepta Sionului, înviat de proorocul Ilie (III Regi) și a învierii trupului celui pus în groapă peste osemintele proorocului Elisei (IV Regi 13, 21). Învățătura despre nemurirea sufletului se vede și din credința în învierea morților, învierea din morți, adeverită de Mântuitorul prin însăși învierea Lui, află în Vechiul Testament primul sâmbure despre marea minune a învierii: „Că nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe cel cuvios al Tău să vadă stricăciunea” (Psalmul 15, 10).

¹⁹ Pr. prof. Athanasie Negoită, *op. cit.*, p. 120-128.

²⁰ Pr. Nicolae Ciudin, *op. cit.*, p. 269.

²¹ Pr. prof. Athanasie Negoită, *op. cit.*, p. 230.

Proorocul Isaia spune: „Dumnezeu va înlătura moartea pe veci” (Isaia 25, 8) sau „Morții Tăi vor trăi și trupurile lor vor învia” (Isaia 26, 19). Un loc clar despre învierea morților ni-l oferă cartea Iov: „Dar eu știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din pulbere această piele a mea ce se destramă” (Iov 19, 25); iar Daniel zicea: „Și mulți dintre cei care dorm în țărâna pământului se vor scula, unii la viața veșnică, iar alții spre ocară și scârbă veșnică” (Daniel 12, 2).

Astfel, învățătura Vechiului Testament despre învierea morților se prezintă destul de clar, încât nici Mântuitorul n-a adăugat nimic, decât a exemplificat-o, prin minunea învierii Sale din morți, a fiicei lui Iair (Luca 8, 49-55), a fiului văduvei din Nain (Luca 7, 12-15) și a lui Lazăr (Ioan 11, 43-44). Învierii morților îi urmează judecata de pe urmă.

În multe locuri, în Vechiul Testament, se vorbește despre judecata care va urma după moarte, judecata la care este supus tot omul. Din diferite locuri ale Vechiului Testament se desprinde învățătura dogmatică despre judecata particulară și cea universală. Judecata particulară, care urmează imediat după moartea fizică, este înfățișată ca „Ziua Domnului” sau „Ziua răzbunării lui Dumnezeu” (Amos 5, 18)²².

Despre judecata universală se amintește la Isaia și se spune că va avea loc în valea Iosafat, unde se vor aduna toate popoarele (Ioil 4, 2), când va fi transformat totul pe fața pământului (Sofronie 1, 2-3). După înviere și judecata universală este arătată și viața cea nouă care va urma și aceasta va fi o viață veșnică plină de fericire (Proverbe 10, 16-17)²³.

3.6. Mesianismul Vechiului Testament

În centrul tuturor descoperirilor divine se află ideea mesianică. Originea ei dumnezeiască stă în relație cu căderea în păcat a prototopărinților noștri, ea constituind cea mai elocventă mărturie a iubirii lui Dumnezeu față de om, chemat de Creator spre o stare mai bună și sfântă.

Din cărțile Vechiului Testament aflăm că, toate profețiile vin de la Dumnezeu, că vechimea lor depășește istoria poporului evreu, ales de Dumnezeu pentru a păstra nealterată credința monoteistă și nădejdea venirii lui Mesia în lume, singurul Mijlocitor care putea să împace pe om cu Dumnezeu și să refacă legătura întreruptă dintre ei, din cauza păcatului²⁴.

Primele profeții mesianice, începând cu Protoevanghelia (Facere 3, 15), continuând cu binecuvântarea lui Noe (Facere 9, 25-27) și încheind cu făgăduințele divine făcute patriarhilor biblici (Facere 12, 2-3) au un caracter general. Un rol esențial în transmiterea profețiilor mesianice îl au Psalmii cu caracter

²² Pr. Nicolae Ciudin, *op. cit.*, p. 271.

²³ Pr. prof. Athanasie Negoită, *op. cit.*, p. 297.

²⁴ Pr. prof. dr. Emilian Cornițescu, *Mesia – Domn al păcii și al dreptății*, în „Studii Teologice”, anul XLII (1990), nr. 2, p. 6.

mesianic²⁵. Prin profețiile mesianice, Dumnezeu anunță omenirea că izbăvitorul ei: se va naște dintr-o urmașă a femeii care va fi din seminția lui Sem și din familia lui Avraam, Isaac și Iacob.

De aceea, această persoană deosebită ca purta felurite nume, precum cel de împăciuitoar (Facere 49, 10), Stea (Numeri 24, 17), Profet (Deuteronom 18, 15), cel mai reprezentativ fiind cel de Mesia (I Regi 2, 10), despre persoana și activitatea Căruia vor vorbi neîncetat profeții Vechiului Testament. Prevestirile lor mesianice alcătuiesc cu celelalte rânduieli ale legii vechi, călăuză spre Hristos (Galateni 3, 24)²⁶. Mesia este prezis de profeți ca urmaș al lui David. El este numit „toiag din rădăcina lui Iesei” (Isaia 11, 1), un vlăstar pe care Dumnezeu îl va ridica lui David (Ieremia 23, 5; 33, 15).

De asemenea, El va purta numele lui David, deoarece a fost făgăduit lui David, iar cândva Israel îl va căuta pe Iahve, Dumnezeul lui și pe David regele său (adică pe Mesia). Acest David, va fi rege și păstor așezat de Dumnezeu, care va ridica la strălucire din nou dinastia lui David, fiindcă Mesia va izbăvi pentru eternitate tronul lui David și regatul lui, pe care îl va păzi în veșnicie (Isaia 9, 6).

Mesia va fi născut în Betleem, în orașul lui David (Miheia 5, 1) și se va naște dintr-o fecioară (Isaia 7, 14). În mod public, El va apărea după 69 săptămâni de ani, socotiți de la ieșirea edictului că Ierusalimul va fie refăcut (Daniel 9, 25-26). Timpul în care va apărea Mesia și se va răspândi binecuvântarea, este împlinirea timpului, adică a aceluși timp în care se vor împlini vedenia și prorocia. Pentru desemnarea perioadei mesianice a lumii, utilizată în termeni ca: „la finalul zilelor” (Isaia 2, 2); ultima vreme (Isaia 2, 23), etc.

Apariția lui Mesia și activitatea sa vor fi precedate de un precursor, un crainic, care va pregăti pe iudei la sosirea Sa (Isaia 40, 3-5). Ținutul în care va predica Mesia și va activa este Zebulon și Neftali din Galileea neamurilor (Isaia 8, 23). Dar tot Ierusalimul va vedea mărirea lui, în mod special (Isaia 60, 1). În locul Vechiului Legământ, Mesia va institui un Nou Legământ care va fi desăvârșit și nezdrușit (Ieremia 31, 31-34) fiindcă va fi un legământ al poporului adică Mesia va fi un mijlocitor al Legământului (Isaia 42,6), care prin moartea Sa, le va îndepărta legământul multora (Daniel 9, 26-27)²⁷.

Mesia este numit profet, rege, și preot. El este profet, adică un învățător, înarmat cu toată plenitudinea harului, care vestește tuturor celor amărâți și aflați în suferință, un timp de milă și îndurare, de mântuire și de mângâiere (Isaia 61, 1-3). În calitate de învățător al popoarelor, Acesta răspândește religia și moralitatea printre oameni, devenind astfel lumina păgânilor (Isaia 42, 7). Pe cei amărâți și necăjiți îi mângâie, încurajează și eliberează de necazul lor

²⁵ Pr. prof. Nicolae Neaga, *Profeții mesianice în Vechiul Testament*, Editura Deisis, Sibiu, 1929, p. 4-6.

²⁶ Pr. dr. Teodor Baba, *art. cit.*, p. 47.

²⁷ Pr. prof. dr. Emilian Cornițescu, *art. cit.*, p. 7.

(Isaia 42, 3); ca un adevărat păstor paște poporul și caută să-l întoarcă de la rătăcire; El face lucruri minunate, în gura Lui neaflându-se nici o minciună (Isaia 50, 4).

Cu toată osteneala și grija lui Mesia de a duce fericire și mântuire lui Israel, totuși pentru cea mai mare parte a copiilor lui Israel lucrarea mesianică a fost în van (Isaia 49, 4). El este rege, regele lui Israel (păstor) (Miheia 2, 13); este domn în Israel (Ieremia 30, 21), Prinț al lui Israel (Ezdra 34, 24), Prințul Păcii (Isaia 9, 5), Unsul (Psalmul 2, 2). Fiind rege, Mesia întemeiază pe pământ pacea, dreptatea, și egalitatea (Ieremia 23, 5); are milă de săraci și apăsați (Isaia 11, 4) iar celor puternici și nedrepti le trimite umilire. Ca rege, Mesia intră în Ierusalim în uralele poporului. De fapt, El intră ca Mântuitor, șezând așezat pe un animal de povară, blând și umil (Zaharia 9, 9; Psalmi 118, 121).

Mesia este preot (Zaharia 6, 13); în această calitate, El pune în funcție ștergerea păcatelor, justificarea și mântuirea poporului Său (Isaia 4, 3) prin aceea că se aduce pe Sine jertfă pentru păcatele lumii²⁸.

În ceea ce privește învățătura despre cele două firi ale Mântuitorului (divină și umană), din Vechiul Testament aflăm că nașterea Lui este din eternitate „din zilele veșniciei” (Miheia 5, 1). El poartă numele: „Vlăstarul lui Iahve” (Isaia 4, 2), „Emanuel” (Isaia 7, 14), „Domnul” (Maleahi 3, 1), „Îngerul Legământului” (Maleahi 3, 1).

Despre firea umană, profeții ne spun că este născut „din Fecioară” (Isaia 7, 14), „Copilul nou născut”, „Fiul care ne-a fost dăruit” (Isaia 9, 5), „Toiag din rădăcina lui Iesei”, „Vlăstar din tulpina Ișai” (Isaia 11, 1; 11, 10, 53, 2), „Vlăstar al lui David” (Daniel 7, 13-14), care suferă și moare.

În legătură cu Patimile Mântuitorului, aflăm că Mesia este dus la judecată, ca cel mai mic și mai batjocorit dintre oameni și tratat ca un răufăcător (Isaia 50, 6; 53, 3), ca un criminal și ucis (Isaia 53, 8; Daniel 9, 26; Zaharia 12, 9; 13, 7). În toată suferința Sa, El tace ca un miel înaintea celui ce-l tunde, ca o oaie dusă la junghiere (Isaia 53, 12; Psalmi 69, 21) și se roagă pentru cei ce-L prigonesc și-I fac rău. El suferă și moare, ca să pună capăt păcatului, să desființeze nelegiuirea, să introducă dreptatea, să împlinească profeția Vechiului Testament și să încheie un Nou Legământ (Daniel 9, 24; Psalmi 16, 8-10). „Acesta a purtat bolile noastre și durerile noastre a luat... Și El fii străpuns pentru păcatele noastre, zdrobit pentru nelegiuirile noastre. Pedepsa pentru mântuirea noastră a luat asupra-Și și prin rănile Lui suntem tămăduiți... Domnul a făcut să cadă asupra Lui nelegiuirea noastră a tuturor” (Isaia 53, 4-6).

După moarte, Mesia primește loc la înmormântare de la un om bogat, deși fusese socotit ca un răufăcător (Isaia 53, 9). El primește din partea Sa popoarele păgâne, dacă se vor întoarce și-L vor recunoaște stăpân și rege (Isaia 53, 12). Necredinciosul popor Israel va fi pedepsit prin distrugerea cetății sfinte

²⁸ Pr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Editura Deisis, Sibiu, 1944, p. 18.

Ierusalim (Zaharia 11, 13, 8). Din Israel numai o mică parte, care va recunoaște misiunea lui Mesia, va primi mântuirea (Daniel 9, 26)²⁹.

Tot din scrierile profetice, putem desprinde învățătura că regatul mesianic se va răspândi peste tot pământul, și va cuprinde toate popoarele de pe fața pământului, căci ele se vor aduna în jurul lui Mesia ca în jurul unui stindard (Isaia 11, 10), ca o armată în jurul steagului.

Regatul mesianic este un regat al dreptății, al mântuirii al binecuvântării și al păcii între toate națiunile (Miheia 4, 1-8). Vor fi desființate întăririle cetăților, carele și uneltele de luptă, fiindcă nu se va mai simți nevoie de ele (Miheia 5, 9-10). Nu se va mai auzi plâns și tânguire, ci va fi o stare de fericire fără sfârșit. Pământul va da roade din belșug (Isaia 41, 17). În regatul mesianic, fiarele sălbatice vor deveni blânde și vor veni după om la un singur semn al său (Exod 34, 25). Nimeni nu va mai fi mâncat de animale de pradă (Exod 34, 29)³⁰.

Întrucât între locuitorii regatului mesianic nu vor mai exista dușmăni și certuri, atunci sub acoperământul lui Dumnezeu vor atinge o vârstă foarte mare și nici un om nu va mai muri de copil sau la o vârstă încă în putere, adică de timpuriu (Isaia 65, 20). Schimbarea pe care o va introduce mântuirea mesianică este așa de mare și extraordinară, încât noua ordine a lucrurilor se va putea numi, pe drept cuvânt, un cer nou și un pământ nou (Isaia 51, 16; 65, 17; 66, 22)³¹.

Sfânta Scriptură a Vechiului Testament este un izvor nesecat al teologiei și pastorației. De aceea, predicatorul trebuie să știe să valorifice în predica sa Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, pentru că numai astfel va putea să tâlmăcească Noul Testament. Căci, dacă vom cerceta cu de-amănuntul Vechiul Testament, ne vom da seama ce comori inegalabile de înțelepciune divină pot fi descoperite în conținutul lui, dacă este expus în predică cu toată iscusința unui bun predicator. Astfel, activând la îndemnul, în numele și sub inspirația lui Dumnezeu, profeții au urmărit menținerea poporului Israel în ascultarea de Dumnezeu și împlinirea voii Lui.

Ei au vegheat, în primul rând, asupra vieții religioase a poporului, asupra monoteismului și a cultului celui adevărat, combătând în public orice abateri, orice urmă de idolatrie. De mustrările lor n-a fost ocolit nimeni, începând cu poporul simplu și terminând cu conducătorii săi spirituali. În al doilea rând, au vegheat asupra vieții moral-sociale a contemporanilor lor și au combătut cu asprime abaterile de la normele de comportare doctrinară și socială. Astfel, au combătut trufia, luxul, exploatarea și multe feluri de nedreptăți sociale și au îndemnat la smerenie, viață curată, la compasiune și ajutorarea semenului aflat în nevoie.

²⁹ Ion V. Georgescu, *Teologia Păcii*, în „Glasul Bisericii”, anul XXIV (1965), nr. 5-6, p. 458.

³⁰ Pr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, ed. cit., p. 18-20.

³¹ Drd. Ion Cristoiu, *Pacea și dreptatea în Epistolele Pauline*, în „Ortodoxia”, anul XXXV (1983), nr. 4, p. 590.

Pentru că n-au fost totdeauna ascultați, ei s-au făcut crainicii pedepselor, aspre dar drepte, care aveau să vină asupra poporului și care aveau să culmineze cu ducerea lui în robie. Privind aceste veacuri ei se fac vestitorii unor vremuri mai bune, ai vremurilor mesianice, când se vor pune bazele unei viețuiri conforme cu voia lui Dumnezeu, unei epoci de pace și de armonie între popoare³².

Așadar, Vechiul Testament, este în integritatea sa un adevărat tezaur de idei teologice și pedagogice care adapă și călăuzește pe orice teolog, ori creștin, neîncetat spre legea cea nouă desăvârșită în Hristos.

Bibliografie:

I. Izvoare

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediția Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997;

II. Lucrări de specialitate

1. Abrudan, pr. prof. dr. Dumitru, Cornițescu, pr. prof. dr. Emilian, *Arheologie Biblică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994;

2. Chialda, dr. Mircea, *Sacrificiile Vechiului Testament*, Tipografia diecezană, Caransebeș, 1948;

3. Chițescu, prof. Nicolae, *Răscumpărarea în Sfânta Scriptură și în Scrierile Sfinților Părinți*, Editura Tipografiei arhiepiscopale, București, 1937;

4. Neaga, pr. prof. dr. Nicolae, *Hristos în Vechiul Testament*, Editura Deisis, Sibiu, 1944;

5. Idem, *N-am venit să stric Legea!*, Editura Deisis, Sibiu 1940;

6. Idem, *Profeții mesianice în Vechiul Testament*, Editura Deisis, Sibiu, 1929;

7. Prelipeanu, pr. prof. Vladimir, Neaga, pr. prof. dr. Nicolae, Barna, pr. prof. Gheorghe, *Studiul Vechiului Testament*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2003;

III. Studii și articole

1. Baba, pr. dr. Teodor, *Vechiul Testament în lucrarea pastoral-misionară a preotului*, în „Altarul Banatului”, an. I (1990), nr. 1-2, p. 45-58;

2. Basarab, Diac. prof. Mircea, *Împărăția mesianică a păcii (Isaia 2, 2-4), Introducere și comentariu*, în „Glasul Bisericii”, an XXIX (1970), nr. 9-10, p. 904-931;

3. Chițu, Drd. Viorel I., *Raportul dintre cultul Vechiului Testament și cultul creștin*, în „Studii Teologice”, anul XXIII (1961), nr. 5-6, p. 298-323.

³² Drd. Macedon Petrescu, *art. cit.*, p. 109.

4. Cornițescu, Pr. prof. dr. Emilian, *Mesia – Domn al păcii și al dreptății*, în „Studii Teologice”, anul XLII (1990), nr. 2, p. 96-128;
5. Cristoiu, Drd. Ion, *Pacea și dreptatea în Epistolele Pauline*, în „Ortodoxia”, anul XXXV (1983), nr. 4, p. 584-602;
6. Georgescu, Ion V., *Teologia Păcii*, în „Glasul Bisericii”, anul XXIV (1965), nr. 5-6, p. 442-467;
7. Mazilescu, Drd. Grigore, *Folosirea analogiei în epistolele pauline*, în „Studii Teologice”, anul XXVII (1975), nr. 5-6, p. 408-424;
8. Prelipcean, pr. prof. Vladimir, *Idei despre pietate în Vechiul Testament*, în „Studii Teologice”, anul IV (1952), nr. 1-2, p. 7-32;
9. Idem, *Pacea mesianică la profeții Vechiului Testament*, în „Studii Teologice”, anul VI (1954), nr. 1-2, p. 7-40;
10. Idem, *Vechiul Testament. Cuprinsul, caracterul, sensul*, în „Glasul Bisericii”, anul VIII (1964), nr. 3-4, p. 184-203;
11. Petrescu, N., *Ce este Sfânta Scriptură?*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul XXXII (1984), nr. 9-10, p. 1316-1335;
12. Petrescu, drd. Macedon, *Idei moral-sociale în scrierile Profeților Mari ai Vechiului Testament*, în „Studii Teologice”, anul XXXVI (1984), nr. 1-2, p. 106-135;
13. Roz, prof. univ. dr. Alexandru, *Religia evreilor (II)*, în „Teologia”, anul IV (2000), nr. 3, p. 28-38;
14. Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, *Revelația ca dar și făgăduință*, în „Ortodoxia”, anul XXI (1969), nr. 2, p. 187-198;
15. Zamfir, Ierom. drd. Modest, *Pacea – Bunul cel mai de preț al tuturor oamenilor*, în „Ortodoxia”, anul XXXV (1984), nr. 4, p. 524-539.